

Navodilo prebivalcem za ravnanje ob jedrski nesreči

1. O jedrski nesreči

Ob jedrski nesreči se sprostijo radioaktivne snovi pretežno v ozračje in se razširjajo v obliki radioaktivnega oblaka v širše okolje. Stopnja ogroženosti ob jedrski nesreči zaradi radioaktivnega onesnaženja okolja je odvisna od vrste in od količine izpuščene aktivnosti posameznih skupin radionuklidov. Prenos in razširjanje sta odvisna od vremenskih razmer. Radioaktivno sevanje prihaja do človeka po treh prenosnih poteh: z vdihavanjem radioaktivnih zračnih delcev, zaužitjem z vodo in hrano ter neposrednim zunanjim obsevanjem iz radioaktivnega oblaka ali iz onesnaženih tal.

Slovenijo lahko prizadenejo nesreče:

- v jedrskih objektih (jedrske nesreče)
- s stacionarnih in premičnimi radioaktivnimi viri,
- pri prevozu radioaktivnih snovi,
- zaradi padca satelita na jedrski pogon ali satelita, ki ima na krovu jedrske snovi.

Najhujše so posledice jedrskih nesreč. Jedrska nesreča v Nuklearni elektrarni Krško (NEK) je zelo malo verjetna, saj ima elektrarna vgrajeno visoko stopnjo aktivne in pasivne varnosti. Huda jedrska nesreča v jedrskih elektrarnah v tujini znotraj 1000- kilometrskega območja lahko prizadene tudi Slovenijo, kot tudi uporaba jedrskega orožja v vojni. Zato so lokalne skupnosti, regije in država izdelale načrte zaščite in reševanja ob jedrski nesreči, s katerimi med drugim zagotavljajo pravočasno odkrivanje nevarnosti, obveščanje ogroženega prebivalstva in izvajanje potrebnih zaščitnih ukrepov.

2. Obveščanje ob nesreči v NEK

O nevarnosti bodo prebivalci, ki živijo v okolici NEK obveščeni z alarmnim znakom neposredna nevarnost. Takoj po alarmiranju bodo pristojni organi, po radiu in televiziji, posredovali informacije o tem, kaj se je zgodilo in navodila za izvajanje zaščitnih ukrepov. Informacije bodo posredovali nacionalni radio in televizija ter lokalne radijske in televizijske postaje.

3. Kaj storiti ob jedrski nesreči?

a. EVAKUACIJA

Izvedba evakuacije za prebivalce v okolici NEK je vnaprej načrtovana. Če ste predvideni za evakuacijo, se nanjo pripravite in ukrepajte v skladu z navodili, ki ste jih dobili od pristojnih organov. Obvestila o izvajanju evakuacije bodo posredovana tudi preko sredstev javnega obveščanja. V obvestilih bodo navedena naselja, katerih prebivalci se bodo morali evakuirati, našteje bodo evakuacijske poti, po katerih se bo izvajala evakuacija in evakuacijska sprejemališča, kjer bo zagotovljen sprejem evakuiranih prebivalcev. Evakuacija se bo izvajala z lastnimi prevoznimi sredstvi, za prebivalce, ki nimajo lastnih prevoznih sredstev bo prevoz organizirala občina, ki bo poskrbela tudi za osebe, ki potrebujejo pomoč ob evakuaciji.

Za otroke, ki bodo ob razglasitvi evakuacije v šolah in vrtcih, ter za osebe, ki bodo v

bolnišnicah, domovih za starejše bodo poskrbeli zaposleni v ustanovah in jih bodo evakuirali v kraje, kamor se bodo evakuirali prebivalci iz kraja, kjer je sedež ustanove.

Ob evakuaciji vzemite s seboj le najnujnejše stvari:

- osebne dokumente in denar,
- obleko za teden dni,
- pribor za osebno higieno,
- zdravila in recepte in nujne medicinske pripomočke,
- druge nujne življenjske potrebščine.

S seboj lahko vzamete tudi malo hišno žival.

Pred odhodom:

- izključite gospodinjske stroje in naprave,
- zaprite vodo in plin,
- zaprite okna in vrata,
- ugasnite luči,
- zaklenite prostore.

Živino pustite v hlevu in jo oskrbite s krmo za dva dni. Zaprite okna in vrata in zatesnite ostale odprtine. Za živino bodo skrbele skupine občanov ali pripadnikov Civilne zaščite oziroma tako kot je predvideno v načrtih zaščite in reševanja občin.

Po določeni evakuacijski poti se odpeljite do evakuacijskega sprejemališča. Vozite previdno in strpno, ter upoštevajte navodila, ki vam jih bodo posredovali pristojni organi, oziroma preko sredstev javnega obveščanja.

V evakuacijskem sprejemališču vas bodo napotili v kraj, kjer se boste začasno nastanili. Če bo evakuacija izvedena po izpustu nevarnih snovi, boste radiološko pregledani in po potrebi dekontaminirani. Poskrbljeno bo, da bodo družine čimprej združene.

b. Uporaba tablet kalijevega jodida (KJ)

Ob jedrski nesreči se lahko v okolje sprosti radioaktivni izotop joda, ki utegne povzročiti notranje obsevanje telesa zaradi vdihavanja. Zaužitje tablet KJ neposredno pred ali med prehodom radioaktivnih snovi preprečuje, da bi se radioaktivni jod, ki bi ga vdihnili, kopičil v žlezi ščitnici. Tablete KJ bodo ob morebitni jedrski nesreči pravočasno razdeljene, skupaj z navodili za uporabo, oziroma bodo brezplačno na voljo tudi v lekarnah. Navodila o tem, kdaj zaužiti tablete, bodo posredovana preko medijev.

c. Zaklanjanje

Z zaklanjanjem v zidane objekte ali zaklonišča se odpravijo ali zmanjšajo posledice ionizirajočega sevanja. Glede na oddaljenost od kraja nesreče omogočajo dovolj visoko stopnjo zaščite notranji prostori zidanih objektov.

- Ob razglasitvi ukrepa zaklanjanja se umaknite v hišo ali drugo zgradbo. Izogibajte se daljšemu zadrževanju pred okni. Zadržujte se v prostoru, ki ima malo oken...

- Zaprite okna in vrata in jih dodatno zatesnite s samolepilnim trakom.
- Izklopite ventilacijo in zatesnite s priročnimi sredstvi prezračevalne odprtine.
- Uporabljajte hrano in pijačo, ki jo imate v hiši.
- Lahko pijete in uporabljate vodo iz vodovoda, razen če je to prepovedano.

Če ste ob razglasitvi zaklanjanja na prostem, uporabite priročna zaščitna sredstva (robec, brisača, ogrinjalo) in se čimprej umaknite v zgradbo ali v zaklonišče. Upoštevajte navodila intervencijskega osebja.

d. Ukrepi radiološke zaščite

Radioaktivne snovi lahko pridejo v naše telo tudi z uživanjem kontaminirane hrane.

Zato upoštevajte navodila pristojnih organov glede:

- prepovedi uporabe pitne vode,
- prepovedi ali omejitve uživanja določenih živil, predvsem poljščin, sadja in zelenjave,
- omejitve nabiranja in uporabe poljskih pridelkov in gozdnih sadežev,
- omejitve paše,
- omejitve lovljenja divjadi in
- omejitve gibanja na prostem.

Pristojni organi vas bodo obvestili o prenehanju nevarnosti, potrebnih ukrepih po prehodu kontaminiranega oblaka (čiščenje stanovanja, spiranje okolice hiše).